

Samsun Semt Pazarlarındaki “Pazarcı Kadınlar”

Prof. Dr. Cevdet YILMAZ – Arş. Gör. Pınar IŞKIN

Tanım;

Satıcıların belirli günlerde mal ve ürünlerini satmak için sergi açtıkları geçici yer olarak tanımlanan semt pazarları, geçmişten günümüze üreticiyle tüketicinin bir araya geldiği, üreticinin ürünlerini kısa ve kolay yoldan tüketiciye sunduğu geleneksel alışveriş mekânlarıdır.

Samsun Semt Pazarlarındaki “Pazarıcı Kadınlar”

Taşıdıkları özellikler açısından toplumun farklı bir yansıması olan pazar yerlerinde, köylüsünden küçük esnafa kadar toplumun her tabakasından çalışanların olduğunu görmek mümkündür.

Esnaflar kendi ürettiği ya da aracılığıyla satın aldığı ürünleri, haftanın belirli günlerinde açık veya kapalı alanlarda doğrudan tüketicilere sattığı pazar yerleri, toplumda önemli bir ihtiyaca cevap vermektedir.

Açık pazar yerleri günümüzde diğer alışveriş yerlerine göre daha rahat alışveriş yapılabilen, ucuz, çok çeşitli ve her bütçeye göre malın bulunduğu yerler olmaları nedenleriyle tercih edilmektedir.

- Ancak pazarlar, taze ve bol sayıda ürün arz etmesi sayesinde yalnızca enflasyonun olumsuz etkilediği alt gelir seviyesine sahip olan insanlar düzeyinde değil orta ve üst gelir seviyesindeki insanların da alışveriş yapmayı tercih ettikleri mekânlar olup dünyanın gelişmiş ve gelişmemiş ülkelerinde de kurulmaktadır. Bu durum dünyanın her yerinde bulunan marketlere rağmen ilginç görüntüler arz etmektedir.

Marakeş Pazarı – Fas.

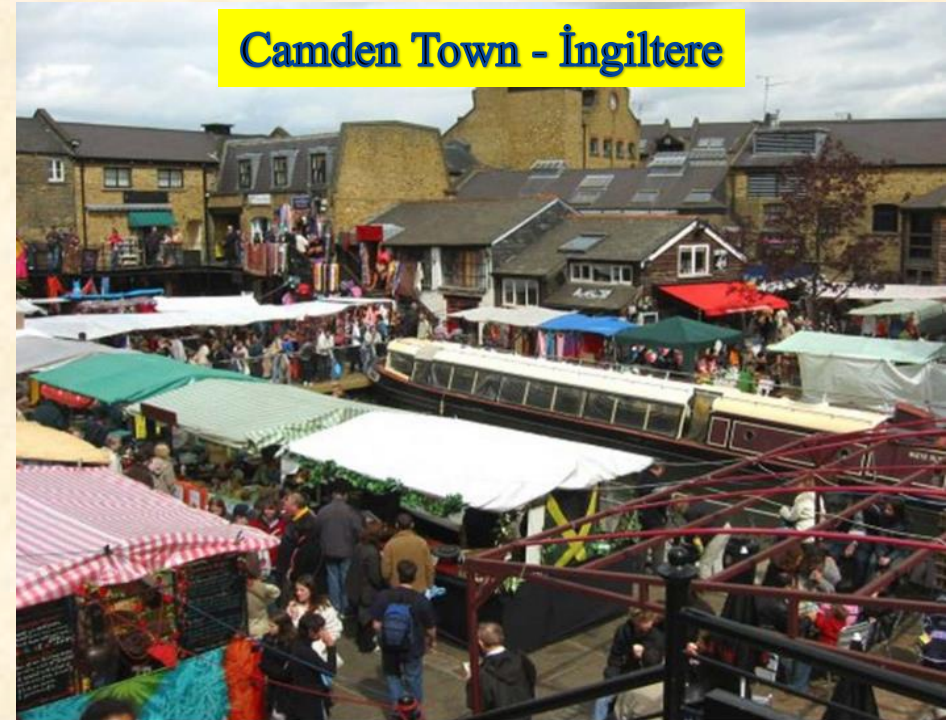

Lucerne – İsviçre.

Cours Saleya - Fransa

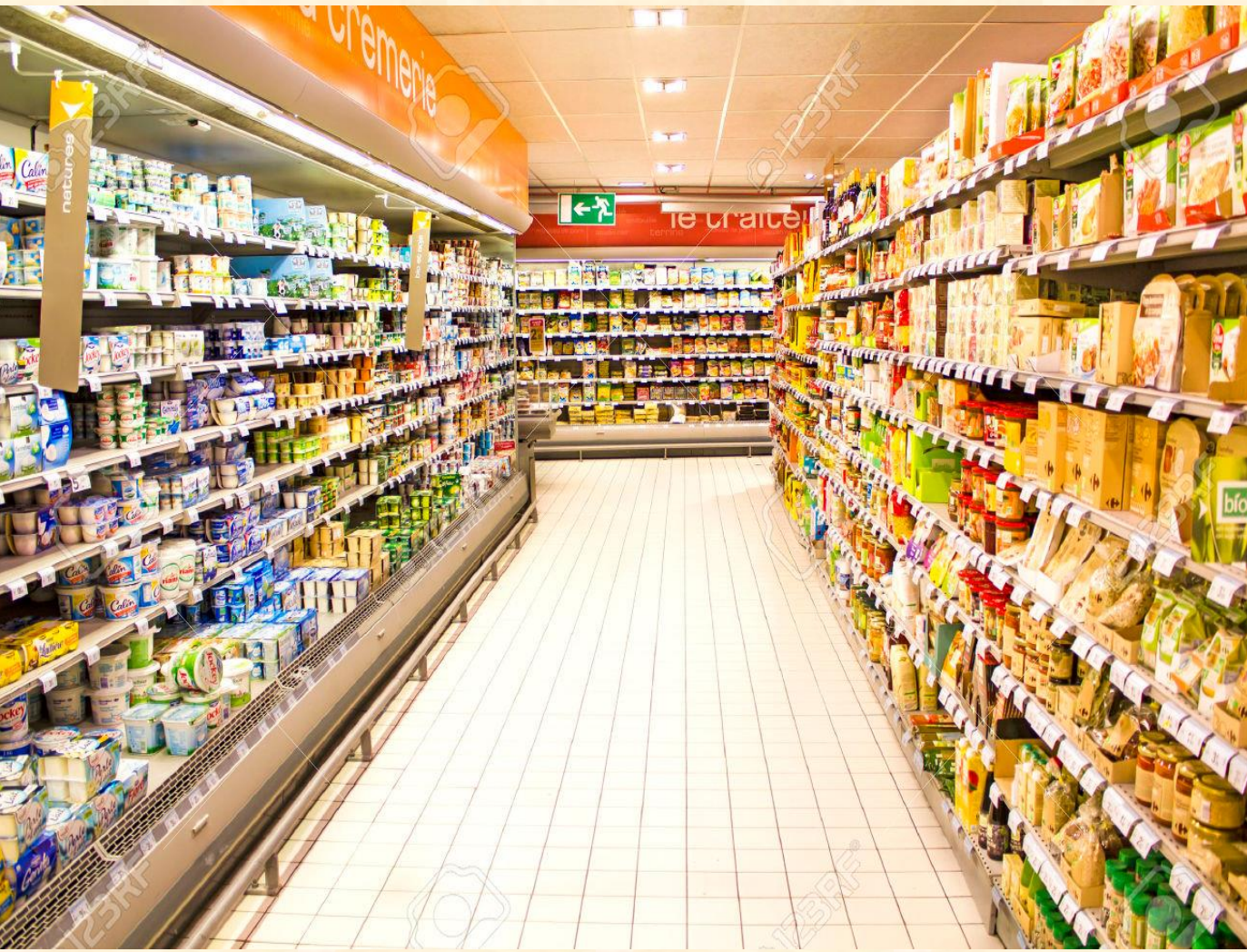

Camden Town - İngiltere

Konumuzu teşkil eden pazarlar semtin belli yerlerinde haftanın belli günlerinde kurulan, geliri pazara ürün getiren pazarcıya ait olan alışveriş yerleri olmuştur. Ülkemizde pazarlar sadece alışveriş yapılan yerler olmayıp, toplumun örf, adet ve geleneklerinin yansıtıldığı, büyük kentlerimizde sayıları gün geçtikçe artan mekânlar haline gelmiştir (Aksoy, 2009)

Süpermarketlerin ve alışveriş merkezlerinin her geçen gün artmasına karşın semt pazarları, perakende ticaretinin yoğun biçimde gerçekleştiği bir model olarak kentlerimizde etkin bir şekilde varlıklarını sürdürmektedir.

Haftalık pazarlar geçmişten günümüze toplumsal hayatın temel dinamiklerinden bir tanesi olmuştur. Bu pazarlar farklı amaçlara hizmet etmekte, farklı işlevlere de sahip olabilmektedirler. İstihdam sağlaması, ucuzluk arz etmesi, sosyal etkileşim sağlaması pazarların sahip olduğu işlevlerden yalnızca birkaçıdır.

Ancak pazarlar kuruluş amaçları ve işlevleri yönünden yalnızca olumlu yönde ilerlememekte zaman zaman kuruluş yerlerine bağlı olarak birtakım sorunların ortaya çıkabildiği yerler de olabilmektedir.

KATI ATIKLAR,
AMBULANS, İTFAİYE
GİREMEMESİ,
GÜRÜLTÜ KİRLİ, EV
SAHİPLERİN OTOPAR
SOR.....

Pazarda gün boyu
 alışan kadınlar
akşam evlerine
giderken çevredeki
esnaftan alışveriş
yapmakta böylece
pazarlar çift
fonksiyonlu
mekanlar haline
gelmektedir.

Bu çalışmada da üreticiler, satıcılar ve tüketiciler gibi üç ana kesimi ilgilendiren semt pazarlarının satıcılar kesiminin sorunlarının irdelenmesine çalışılacak, bu kesimin de kendi içerisinde kadın pazarcıların sorunları ve bu sorunlara yönelik çözüm önerileri boyutu ele alınmaya çalışılacaktır.

YÖNTEM

Çalışma Grubu

Bu araştırmanın çalışma grubu Samsun ili Atakum ve İlkadım ilçelerinde kurulan ve görüşme yapmak için seçilen pazarlarda çalışmakta olan 40 pazarcı kadından oluşmaktadır. Çalışma grubu Samsun ilinde farklı günlerde kurulan beş farklı pazarda çalışan kadınlar arasından oluşturulmuştur. Çalışmaya katılmada gönüllülük esasına özen gösterilmiştir.

Veri Toplama Aracı

Bu çalışmada veri toplama aracı olarak nitel araştırma yöntemlerinden görüşme yöntemi kullanılmıştır.

Verilerin Toplanması ve Analizi

- Çalışma kapsamında Modern Pazar, Unkapanı Pazarı, Türkiş, Atakent, Denizevleri ve Körfez Mahallesi Pazarlarında görüşmeler yapılmıştır.
- Görüşmede katılımcılardan pazarda çalışmanın zorluğunun yanında pazarda çalışmalarıyla ilintili olacak şekilde farklı boyutlarda da bilgiler toplanmaya çalışılmıştır. Ancak daha çok pazarda çalışırken karşılaştıkları zorluklar ve belediyeden beklentilerinin neler olduğu üzerinde durulmaya çalışılmıştır
- Görüşmeler, kadınlar pazarda çalışırken yapıldığı için müşterilerin gelmesi, pazarda satılan ürünler ile ilgili sorular sorulması nedeniyle zaman zaman aksamıştır. Bu gibi durumlarda sorular katılımcıya tekrar yöneltilerek istenilen cevaplar elde edilmeye çalışılmıştır.

BULGULAR

Görüşme yapılan kadınların 40 – 73 yaş aralığında oldukları tespit edilmiş yalnızca bir kadının 30 yaşında olduğu ortaya konulmuştur. Görüşme yapılan kadınların yüzde yetmiş dokuzunun sigortalı olduğu yüzde yirmi birinin ise sigortasız olduğu ortaya konulmuştur.

Pazara gelen kadınların genel olarak Samsun'un köylerinde ikamet ettikleri, pazara getirdikleri ürünlerin de daha çok kendi yetiştirdikleri ürünler olduğu tespit edilmiştir.

Kadınların yüzde kırk sekizi pazara getirdikleri ürünlerin gün içerisinde tamamını, yüzde otuz dokuzu yarısını, yüzde on üçü de yarısından daha azını satabildiklerini belirtmişlerdir.

Kadınların Pazarlarda Yaşadıkları Sorunlar

Lavabo İhtiyacı Durumunda Karşılaşılan Sorunlar

- A1: Ben buralarda lavaboya gitmiyorum.
- A2: Pazarın yakınlarında bir kırtasiye var ben de oraya gidiyorum.
- A3: Bu pazarda lavabo var orayı kullanıyorum.
- A5: Mescidin lavabosu var oraya gidiyorum.
- A7: Mesela bu pazar kapalı olduğu için bu pazara belediye lavabo koymuş. Ama diğer pazarlarda yok. O pazarlara gittiğimiz zaman camiye veya evi yakın olan komşulara gidiyoruz.
- A12: Kuaför dükkânı var oraya gidiyorum.
- A14: Karşıda şarküteri dükkânı var oraya gitmek zorunda kalıyorum ne yapayım.
- A15: Kırtasiyeye gidiyorum.
- A17: Şurada tanıdık olan bir komşumuzun evi var oraya gidiyorum.
- A19: Camiinin tuvaleti var oraya gidiyorum.

Beslenme İhtiyacı Durumunda Karşılaşılan Sorunlar

A1: *Ekmek yiyorum.*

A6: *Çay demliyorum. Ekmek alıyorum.*

A7: *Evden getiriyoruz. Bazen de buradan satın alıyoruz. Topluca arkadaşlarla birlikte yer sofrası yapıyoruz. Tezgâhın arkasında karşılıyoruz beslenme ihtiyacımızı.*

A9: *Evden yemek getiriyorum. Onları yiyorum.*

A11: *Evden yemek getiriyorum.*

A12: *...ben de isterdim evimde kahvaltı yapmayı, sıcak evimde oturmayı. Ne işim var burada.*

A20: *Civardaki lokantalardan yemek yiyorum. Bazen de evden getirdiklerimi yiyorum.*

A22: *Evimden getirdiğim yemekleri yiyorum.*

Isınma İhtiyacı Durumunda Karşılaşılan Sorunlar

A4: Pazara gelirken kalın giyinmeye çalışıyorum.

A6: Isınma denen bir şey yok. Kışın soğuğunu çekmek zorunda kalıyoruz.

A7: Pazar alanlarında ısıtıcı yok. Kalın giyiyorum soğuktan koruyorum kendimi.

A8: Tenekede odun yakarak ısınmaya çalışıyoruz.

A17: Teneke ateşi yakarak ısınıyorum. Pazar işinin en zor yanı da bu zaten

A12: Kar yağdığında pazara gelmiyorum.

A15: Isınamıyorum. Üşüyorum. Şu soğuğa bakın. Ne ile ısınayım.

A22: Isınmak için hiçbir şey yapmıyorum. Zaten sürekli ısınamıyoruz müşterilerle ilgilenmek gerektiği için bir sıcak bir soğuk derken daha çok sorun oluyor.

İbadet İhtiyacı Durumunda Karşılaşılan Sorunlar

A3: *Namaz kılmak istiyorum ama müsait bir yer olmadığı için kılamıyorum kazaya bırakıyorum.*

A4, A8, A10: *Namazımı kazaya bırakıyorum. Burada namaz kılacak yer yok.*

A6: *Namazımı arabada ya da pazarın içinde kılıyorum.*

A7: *Pazarların hepsinde kapalı da olsa açık da olsa ibadet yapılacak yer yok. Abdest alınacak yer yok. Abdestimi arabada alıyorum. Namazımı arabada kılıyorum. Bazen de tezgâhımın arkasında etrafı iyice temizleyip yere karton serip üzerine seccademi serip namazımı yerde kılıyorum.*

A11: *Yakında camii var oraya gidiyorum.*

A12: *Tezgâhın arkasında namaz kılıyorum.*

A14: *İbadet edebilmemiz için ayrılmış özel bir yer yok.*

A15: *Namazımı kılamıyorum burada.*

Hijyen İhtiyacı Durumunda Karşılaşılan Sorunlar

A1: *Belediyeden kadınlar gelip buraları temizliyorlar.*

A7: *Belediye çalışanları buraları zaten temizliyor.*

A8: *Pazar zaten temiz. Belediye bu konuda duyarlı.*

A9: *Pazarın tuvaleti olmadığı için başka tuvaletlere gidiyorum ama bazen . Çok kirli oluyor.*

A14: *Karşıda şarküteri var ellerimi orada yıkıyorum. Bir lavabo olsa ellerimizi yıkasak çok güzel olurdu.*

A15: *Ellerimi sık sık yıkama ihtiyacı hissediyorum. Komşuya gidiyorum ellerimi yıkamak için.*

A16: *Yanımda su getiriyorum ellerimi yıkamak için. Ya da komşuya gidiyorum.*

A21: *Yerleri pazarcılar pis bırakıyor. Yerlerde bırakılan ürünler rüzgârla ana yollara dağılıyor.*

Aydınlatma İhtiyacı Durumunda Karşılaşılan Sorunlar

- A1: *Akşam olunca lamba takıyorlar buralara.*
- A4: *Akşama kalmamaya çalışıyorum. Aydınlatma yok.*
- A6: *Aydınlatma için gereken her şey var. Zaten bizim kendi akümüüz var. O yüzden aydınlatma sorun olmuyor.*
- A7: *Her pazarda aydınlatma var.*
- A8: *Akşama kalmadan eve gidiyorum ben.*
- A13: *Sokak lambaları yetiyor.*
- A14: *Sokak lambalarının ışıkları pazara vuruyor. Aydınlatmamız bu.*
- A15: *Sokak lambasının aydınlatması yeterli oluyor.*
- A17: *Sokak lambaları var. Onlar sayesinde aydınlatma sağlıyoruz.*

Güvenlik İhtiyacı Durumunda Karşılaşılan Sorunlar

- A3: *Güvenlik adına zabıtalara var. Yanımda eşim var ona güveniyorum.*
- A4: *Pazarda güvenlik ihtiyacı var. Bazen sebze meyve çalınıyor. Fark ediyoruz ama kime ne diyebiliriz. Geçen hafta bana sahte iki yüz liralık banknot verdi bir müşteri. Limon aldı ben de para üstü verdim. Paranın sahte olduğunu eve gidince anladık. Ama iş işten geçmişti. Kendi kendimi koruyorum.*
- A7: *Bu pazarda güvenlik kamerası var ama diğer pazarlarda yok. Biz de güvenliği kendi aramızda sağlamaya çalışıyoruz.*
- A10: *Güvenlik yok. Oğlum yanımda.*
- A11: *Bu pazarda güvenlik yok. Bir problem çıksa bile burada çalışanlar yardıma koşar.*
- A13: *Pazarda 2 tane güvenlik var. Zaten güvenlik sıkıntısı yok bu pazarda. Hiç problem yaşamadık bu zamana kadar.*
- A14: *Pazarda güvenlik görevlisi var. Problemlerimizin çözümüne yardımcı oluyorlar. Bir defasında bir müşterinin cüzdanı çalındı ama biz bir problem yaşamadık.*

Pazarcı Kadınların Belediyeden Beklentileri

A1: Benim şahsi hiçbir beklentim yok. Durumu uygun olmayan insanlara yardım etsinler yeter.

A6: Gittiğimiz tüm pazarların kapalı olmasını isterim.

A9: Temiz tuvaletler ve kapalı bir pazar istiyorum.

A13: Kapalı Pazar yeri olsun, başka bir beklentim yok.

A17: Ücretlerin sürekli arttırılmamasını hatta hiç olmamasını istiyorum.

A18: Bütün ihtiyaçlarımızı kolaylıkla karşılayabileceğimiz bir kapalı pazarın olmasını istiyorum.

A19: Soğuktan ve yağmurdan korunmak için kapalı pazar istiyorum.

A22: Kapalı pazar istiyorum.

Öneriler

- Pazar yeri için pazarcılardan alınan vergilerin düşürülmesinin, içerisinde pazarcıların lavabo, ibadet, aydınlatma, ısınma ve güvenlik gibi zaruri ihtiyaçlarına cevap verebilecek nitelikte donanıma sahip kapalı pazarlar yapılmasının ülkemizdeki pazarcılık kültürünün devamı için önemli bir girişim olabileceği düşünülmektedir.
- Çeşme, WC, belediye zabıta yeri gibi donanımların pazar yerlerini güzelleştiren, tamamlayan öğeler olduğu ve bunların gerçekleştirilmesinde gerekli hassasiyetin gösterilmesi gerekmektedir.

- Pazarcıların bir kısmının getirdikleri ürünleri tezgâh üzerinde değil yerde sergileyerek satmaya çalıştıkları tespit edilmiştir. Bu durumun hijyen kurallarına uygun olmadığı saptanmıştır. Bu konuda gereken önlemlerin alınması gerekmektedir.
- Pazarcı kadınların köylerinden göçe büyük oranda bir katılımın olduğu göz önünde bulundurulursa göçü azaltacak tedbirlere başvurulması ve üretimin desteklenmesi gerekmektedir.

Şehrimizde güzel şeyler de oluyor. Pazarıcı kadınların ibadet ihtiyacını karşılaması için Canik Belediyesi'nin başlattığı mobil mescit uygulamasına bütün pazarlarda geçilebilir.

İlginiz ve sabrınız için teşekkür ederiz.....

Prof. Dr. Cevdet YILMAZ

REFERANS İÇİN:

Cevdet Yılmaz – Pınar Işkın (2016) “*Samsun Semt Pazarlarındaki Pazarcı Kadınlar*”,
Geçmişten Günümüze Şehir ve Kadın, II. Kitap, Uluslararası Şehir ve
Kadın Sempozyumu (1-3 Nisan 2016), (Ed.: O. Köse), Canik Belediyesi Kültür
Yay., Samsun, (1293-1302 ???), ISBN 978-605-83234-3-8.